

TÓTH FERENC
Félnépi költészet
(részlet)

Kortésversek, rigmusok

A választási rigmusok, kortésversek alkalmi versfaragók aktuálpolitikai tartalmú alkotásai, amelyeket nem egyszer közismert dallamra húzva énekeltek.

A kiegyezés után a balközéphez tartozó Dobsa Lajost két ízben, 1869-ben és 1872-ben választották meg a város követének. Amikor pártja egyesült a Deák-párttal, lemondott mandátumáról. Hajdu János hagymakertész kéziratos könyve őrizte meg a korabeli kortésverset:

Balpárti elvek őre
Balpárti elvek őre,
Legyen népünk hű vezére;
Olyat óhajt e kerület,
Dobsa Lajos lesz a követ.
Éljen a balpárt!
Kiben honfi erény lakik,
Ki kincsekért meg nem hajlik,

Olyat választ e kerület,
Dobsa Lajos lesz a követ.
Éljen a balpárt!
Összeolvadt lelkünk árja
Egyetlen egy óhajlásba,
Ami fel az égig érjen,
Dobsa Lajos soká éljen.
Éljen a balpárt!
Makó város híres város,
Benne a nép mind balpártos.
Akad egy két jobbpártos is,
Rossz a tettük, ártalmas is.
Éljen a balpárt!

Makó város magyar város,
Itt a haza nem is áros;
Ha eladja is egy-kettő,
Majd megveri a teremő.
Éljen a balpárt!
Édes hazám, Magyarország,
De sok fiad hűtlen hozzád.
Csak a balpárt igaz magyar,
Hazádnak jót csak az akar,
Éljen a balpárt!
Éljen a makói kerület,
Éljen benne a becsület,
Dobsa Lajos a betsület,
Örökkéig egyet jelent,
Éljen a balpárt!
Balpárti a mi szép nevünk,
Dobsa lesz követünk.
Szabadságunkért harcol az,
Nem jól tesz, ki nem rá szavaz.
Éljen a balpárt!

A Dobsát követő két ciklusban 48-as programmal Széll György (1827–1910) képviselte városunkat az országgyűlésben. Március idusán mindig ő vezette föl árvalányhajas kalpagban és fokossal kezében a makói negyvennyolcasokat az ünnepségre. Ezután Justh Gyula (1850–1917) a Függetlenségi és 48-as párt tagja, majd elnöke három évtizedig volt a város országgyűlési képviselője. Ady Endre Justh Gyulát „egy bomlott korszak bomlasztójának és hőségnek, a második Bocskainak”, „az utolsó hídfőnek”, „kevély, szabad magyarnak” nevezte.

Új Kossuth-nóta

Kossuth Lajos azt izente,
Itt az idő magyar tetre.
Izenetét elfogadom
Magyar vagyok, megmutatom.
Éljen a haza!

Minden igaz magyar szíve
Kossuth Lajos igaz híve.
Nem tagadom, híve vagyok,
Híve vagyok, az maradok.
Éljen a haza!
Kossuth Lajos édesapánk,
Szeretettel gondolj reá.
Intő szavát, hogyha hallja,
A félholt is álljon talpra!
Éljen a haza!
Gyere, pajtás, fogjunk kezét,
Legyen ez az igyekezet
Egy életünk egy halálunk,
Kossuth mellől el nem állunk.
Éljen a haza!
Tavasza után megjő a nyár,
Megjő az is, kit szívünk vár;
Boldogítja az országot,
Meghozza a szabadságot.
Éljen a haza!
Életünk bár ügyes bajos,
Reménységünk Kossuth Lajos.
Az igazak hangoztassák,
Kossuth Lajos a szabadság.
Éljen a haza!
Egy szó, mint száz, megvirrad még,
Minden úgy lesz, amint volt rég.
Ha fölállunk, összetartunk,
A pokol sem győzhet rajtunk.
Éljen a haza!

A 48-as olvasókörokbén Kossuth haláláig divatban volt Makón Kossuth üzenetének fölolvása, amelyet a kör tagjai állva, néma csöndben hallgattak. A választást megelőző estén fáklyásmenetet szerveztek, ilyenkor kortes jelszavaktól is hangos volt az utca.

Független a mi elvünk,
Nem eladó a mi lelkünk.

Összetartva bizton győzünk;
Justh Gyula lesz a követünk!
Éljen a haza!

A választás napján ünneplő feketében, katonás menetben a 48-as olvasókörokből indultak a szavazóhelyiségbe. „Elöl az elnök – írja a tudósító –, mellette a zászlótartó, hátul a rezesbanda vagy cigányzenekar. Amikor a zászlótartó meglengette a zászlót, hirtelen elhallgatott a zene, és száz torok kiáltotta egyszerre: Éljen Justh Gyula.” Kossuth szelleme hatotta át a nagygyűléseket és a választás napját is.

Még Milotay István, a Magyarország főszerkesztője is elragadtatással idézte a makói választások főlemelő hangulatát: „Milyen szép is volt ez, mikor Justh főkortésének, Zászlós Nagy Mihály uramnak vezetésével felvonultak a függetlenségi választók, mindnyájan kék vagy fekete ünneplőben, csizmában, kalapjuk mellett piros kortestollal. Hét-nyolcszázan egy menetben. Micsoda impozáns erő volt ez! Hozták a régi függetlenségi politika jelszavait, a Kossuth evangélium gyűjtő szólamait...”

Kossuth apánk azt izente:
Itt az idő, magyar tette!
Egy halálunk, egy életünk,
Független lesz a követünk.
Éljen a magyar szabadság!
Éljen Justh Gyula!

Kiss Menyhért (1880–1934) országgyűlési képviselőjelölt 1926-ban a makói választáson megbukott. A győztes tábor gúnyverssel bosszantotta.

A piacon talicska, kis angyalom,
Kiss Menyhértke taszítja, kis angyalom.
A talicska megrepedt,
A mandátum elveszett,
Kis angyalom.²³¹

A makói szociáldemokraták az 1920-as években ezt dalolták:

Jaj, de magas, jaj, de magas
Ez a vendégfogadó.
Van-e benne, van-e benne
Szocialista szavazó.

Ha nincs benne
Szocialista szavazó,
Dűljön össze
Ez a vendégfogadó.
Ha van benne
Szocialista szavazó,
Épüljön föl
Ez a vendégfogadó.